

Ministerstvo vnútra SR
Pribinova 2
812 72 Bratislava

Úrad hraničnej a cudzineckej polície P PZ
Ružinovská 1/B
812 72 Bratislava

V Košiciach dňa 27. 3. 2020

Vec: Návrh opatrení na úseku pobytu cudzincov na území SR v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19

Vážený pán minister vnútra,
JUDr. Roman Mikulec,

Vážený pán 1. zástupca riaditeľa UHCP PPZ,
plk. Mgr. Róbert Gucký,

-----
v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a skutočnosťou, že toto ochorenie a opatrenia s ním súvisiace sa dotknú mnohých občanov EÚ/EHP a občanov tretích krajín legálne sa zdržiavajúcich na území SR, si dovoľujeme urgentne Vám komunikovať náš **návrh týkajúci sa dočasného riešenia právnej úpravy niektorých otázok pobytu cudzincov na území SR a prijímania žiadostí oddeleniami Úradu hraničnej a cudzineckej polície PPZ** (ďalej len „UHCP“) počas trvania mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 na území Slovenskej republiky (ďalej len „krízovej situácie“).

Mimoriadne opatrenia možno prijať buď formou osobitného zákona po vzore zákona, ktorý Národná rada SR schválila dňa 25.3.2020 v oblasti justície alebo novelou zákona č. 404/2011 Z.z. o pobyte cudzincov (ďalej len „zákon o pobyte cudzincov“).

Návrh predkladáme ako občianske združenie, ktoré sa dlhodobo venuje otázkam migrácie a právnej pomoci cudzincom na území SR. Máme za to, že prijatie navrhovaných opatrení je nevyhnutné pre zachovanie práv a právnej istoty cudzincov, ktorí na územie SR pricestovali a zdržiavajú sa na ňom oprávnené a plnia si všetky svoje povinnosti v súvislosti s pobytom na území SR.

Aktuálna situácia má dopad na všetkých obyvateľov Slovenskej republiky bez ohľadu na štátnu príslušnosť. Máme za to, že je potrebné prijať tiež opatrenia na predídenie neprímeraným dopadom súčasnej situácie v tejto oblasti. Aktuálna právna úprava vyžaduje od cudzincov z tretích krajín, aby dodržiavali pomerne prísne povinnosti, ktoré im zákon ukladá pod sankciou, že o oprávnený pobyt na Slovensku prídu. Mimoriadna situácia v súvislosti s opatreniami na predchádzanie Covid-19 má však priamy dopad na ich schopnosť tieto povinnosti plniť (pozastavenie činnosti notárov, advokátov, obmedzenie stránkových hodín a činnosti oddelení UHCP PPZ, iných úradov, ktorých potvrdenia majú predkladať k obnoveniu pobytu). **Nesplnenie povinností a následná strata oprávneného pobytu z týchto dôvodov v SR neúmerne postihuje cudzincov, ktorí sa v situácii neoprávneného pobytu ocitli nie vlastným zavinením, ale v dôsledku mimoriadnej situácie.** Napokon, ochorieť na Covid-19 môžu aj cudzí štátni príslušníci na území Slovenskej republiky, pre ktorých by strata oprávnenosti pobytu znamenala napríklad aj stratu účasti na verejnom zdravotnom poistení.

Migračné informačné centrum Medzinárodnej organizácie pre migráciu, ktoré sa odvolávajú na informácie od UHCP PPZ inštruuje cudzincov, ktorí sa v dôsledku okolností súvisiacich s opatreniami na prevenciu Covid-19, ocitnú na Slovensku bez oprávnenia na pobyt, aby sa osobne dostavili na Oddelenie cudzineckej polície Policajného zboru (OCP PZ) a bude im vydané rozhodnutie o administratívnom vyhostení bez uloženia zákazu vstupu s lehotou na vycestovanie 30 dní. Počas tohto obdobia sa na území Slovenska budú nachádzať v tzv. režime zotrvania.

(Zdroj:<https://www.mic.iom.sk/sk/pobyt2/zakladne-informacie/644-postup-pri-nelegalnom-pobyte.html>)

Je potrebné predísť tomu, aby v dôsledku krízovej situácie cudzinci s legálnym pobytom na Slovensku stratili oprávnenie na pobyt, zmierniť dopad krízovej situácie na ich záujmy, ako aj na verejný záujem v tejto oblasti. Ak cudzinec stratí oprávnenie na pobyt, jeho postavenie ako cudzinca v tzv. režime zotrvania je veľmi neisté, neoprávňuje ho venovať sa ekonomickej aktivite (podnikať ani pracovať), aby sa o seba dokázal počas trvania mimoriadnej situácie postarať. So stratou ekonomickej činnosti vypadáva aj zo systému verejného zdravotného poistenia. Po pominutí mimoriadnej situácie už nevie svoj pobyt obnoviť, nakoľko administratívne vyhostenie smeruje výlučne k jeho odchodu z územia SR.

Administratívne vyhostovanie by tiež neprímerane zaťažovalo UHCP PPZ, nakoľko v nejstej situácii možno očakávať, že by oddelenia cudzineckej polície museli po márnom uplynutí 30 dní opakovane predlžovať lehotu na dobrovoľný odchod (nemožnosť vycestovať do krajiny pôvodu, či akejkoľvek krajiny, ktorá ich prijme) a opakovane vydávať rozhodnutia o administratívnom vyhostení.

Verejný záujem sa prejavuje v tom, že za ostatné roky vyplňali cudzinci z tretích krajín medzery na slovenskom trhu práce v **tzv. nedostatkových profesiách**. Mnohé z týchto profesií sú také, ktoré môžu byť na prekonanie krízy kľúčové, či je to oblasť zdravotníctva, alebo rôznych služieb, či výroby, osobitne u zamestnávateľov, ktorí pomáhajú naplňovať opatrenia krízovej situácie. Verejným záujmom celej spoločnosti preto je, aby takýto cudzinci neboli v dôsledku uplynutia oprávnenosti ich pobytu nútení vycestovať z územia Slovenskej republiky, alebo aby sa počas trvania situácie dostali do prekérnej situácie v tzv. režime zotrvania, keď objektívne nebudú môcť vycestovať. Taktiež ich zotrvanie na území SR a účasť na trhu práce môže byť po pominutí tejto mimoriadnej situácie kľúčová pre znovunaštartovanie ekonomiky.

Susedná Česká republika už prijala opatrenia, ktoré zabezpečujú, aby sa situácia neprimerane nedotkla cudzincov s legálnym pobytom, a umožňuje im počas situácie zachovať si pobyt ktorý pred začatím situácie v ČR mali. Zároveň si dali záležať na tom, aby cudzinci, ktorí stratia zamestnanie, nemuseli vycestovať z ČR, ale mali prístup k zmene zamestnania čo najviac uľahčený. Osobitne im umožňujú začať pracovať hneď ak sa zamestnajú u zamestnávateľa, ktorý vykonáva činnosti prispievajúce k plneniu opatrení v rámci krízovej situácie. Tu nájdete prehľad opatrení, ktoré prijali na preklopenie situácie v ČR. <https://www.mvcr.cz/clanek/nove-povinnosti-a-informace-pro-cizince-prevence-rozsireni-covid-19.aspx>

Vo všeobecnosti navrhujeme nasledovné opatrenia súvisiace s pobytom cudzincov na území SR:

1. Zákomom upraviť, že cudzinci, ktorí sa v momente vyhlásenia mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu v súvislosti s ochorením COVID-19 (ďalej len „krízová situácia“) nachádzali na území Slovenskej republiky oprávnené, sa budú považovať naďalej za oprávnených na tento pobyt a to až 30 dní od skončenia krízovej situácie (30 dní ako ochranná lehota, v ktorej sa im umožní splniť potrebné povinnosti, predložiť potrebné doklady, alebo zorganizovať svoje vycestovanie z územia SR) . Zákomom by sa automaticky na čas krízovej situácie plus ochrannej lehoty predĺžila platnosť všetkých víz a pobytov.
2. Zákomom upraviť, že počas krízovej situácie neplynú lehoty na splnenie povinností podľa zákona o pobyte cudzincov, a zároveň aby právo, ktoré by malo zaniknúť počas krízovej situácie, ostalo zachované 30 dní po skončení krízového stavu.
3. Počas krízovej situácie uprednostniť predkladanie akýchkoľvek žiadostí a písomností poštou, bez potreby osobnej prítomnosti na oddeleniach UHCP PPZ, a bez nutnosti predložiť úplnú žiadosť.

Osobitné návrhy:

Návrh:

„Národné vízum možno podľa §15 zákona o pobyte cudzincov udeliť aj z dôvodu trvania mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 (ďalej len „krízová situácia“)

Národné vízum podľa §15 zákona o pobyte cudzincov ostáva v platnosti počas trvania krízovej situácie a 30 dní od skončenia krízovej situácie.“

Odôvodnenie: *Krízová situácia v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19 je „zásahom vyššej moci“, z dôvodu ktorého môže dôjsť k situácii, kedy štátny príslušník tretej krajiny v dôsledku opatrení Vlády SR a Úradu verejného zdravotníctva SR (uzatvorenie medzinárodných letísk a pod.) nie je schopný vycestovať z územia SR pred skončením platnosti víza. Vychádzame zo znenia čl. 33 Nariadenia EP a Rady (ES) č. 810/2009, ktorým sa ustanovuje vízový kódex Spoločenstva (ďalej len „vízový kódex“), podľa ktorého je možné predĺženie platnosti schengenských víz v prípade zásahu vyššej moci, ktorý zabráni držiteľovi víza opustiť územie členského štátu pred končením platnosti víz.*

Konanie o schengenských vízach je upravené v zákone o pobyte cudzincov a to § 16, kde sa v ods. 15 uvádza, že Ministerstvo vnútra môže z dôvodov podľa osobitného predpisu (odkaz na čl.33 vízového kódexu) predĺžiť platnosť schengenského víza. Súčasnú mimoriadnu situáciu je potrebné považovať za vis maior, a teda za dôvod na predĺženie víza na potrebné obdobie.

Nad rámec maximálnej platnosti víz podľa vízového kódexu (90 dní v rámci 180 dňovej lehoty) Európska komisia odporúča udeľovať cudzincom národné víza, a mnohé členské štáty už takéto opatrenia prijali. Zdroj: <https://www.schengenvisainfo.com/news/eu-commission-explains-what-happens-with-foreigners-unable-to-leave-due-to-travel-restrictions/>

Náš návrh vo vzťahu k národnému vízu odbreňuje tak držiteľa víza, ako aj štátne orgány, keďže nie je potrebné žiadať o predĺženie víza, ale vízum automaticky ostáva v platnosti do uplynutia 30 dní od skončenia trvania krízovej situácie, čo považujeme za dobu primeranú na organizáciu a realizáciu vycestovania z územia SR.

Návrh:

„Ustanovenia § 34 ods. 5 až 7 zákona o pobyte cudzincov sa neuplatnia v dobe 365 dní od skončenia trvania krízovej situácie.“

Odôvodnenie: Návrh odpúšťa štátnym príslušníkom tretích krajín s udeleným prechodným pobytom na účel podnikania povinnosť preukázania neexistencie nedoplatkov voči daňovému úradu, colnému úradu a evidovaných nedoplatkov na poistnom na sociálne poistenie a zdravotné poistenie, povinnosť preukázať zdanený príjem z tohto podnikania a povinnosť preukázať zisk po zdanení obchodnej spoločnosti alebo družstva, v mene ktorých koná.

Tento návrh vychádza zo skutočnosti, že mimoriadne opatrenia Vlády SR Úradu verejného zdravotníctva SR na predchádzanie šírenia ochorenia COVID-19 značne obmedzujú podnikateľské aktivity podnikateľov, a to bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť. Je tak možné očakávať, že štátni príslušníci tretích krajín s udeleným prechodným pobytom na účel podnikania nebudú schopní splniť podmienky dané v § 34 ods. 6 a ods. 7, nie však z dôvodu ich zavinenia, ale z objektívneho dôvodu, ktorými sú vyššie uvedené opatrenia a z dôvodu zásahu vyššej moci. V dôsledku očakávaného výpadku príjmov na strane podnikateľov možno tiež očakávať nesplnenie povinnosti ustanovenej § 34 ods. 5.

Návrh:

„Pokiaľ došlo k zániku zamestnania skončením pracovného pomeru počas trvania krízovej situácie, policajný orgán nezruší prechodný pobyt na účel zamestnania podľa §36 ods.1 zákona o pobyte cudzincov do 60 dní od skončenia trvania krízovej situácie.“

Odôvodnenie: Možno očakávať, že v súvislosti s ochorením COVID-19 a v nadväznosti na očakávané spomalenie ekonomiky dôjde k prepúšťaniu zamestnancov aj z radov štátnych príslušníkov tretích krajín s udeleným prechodným pobytom na účel zamestnania podľa § 23 zákona o pobyte cudzincov. Návrh zavádza predĺženú ochrannú lehotu, počas ktorej si dotknutí štátni príslušníci tretej krajiny môžu nájsť iné zamestnanie, alebo si zariadiť vycestovanie z územia SR, ktoré je v čase krízovej situácie zjavne sťažené, až nemožné.

Návrh:

„Pokiaľ došlo k zániku zamestnania skončením pracovného pomeru počas trvania krízovej situácie, predlžuje sa obdobie podľa §41 ods.3 zákona o pobyte cudzincov o celé obdobie trvania krízovej situácie.“

Odôvodnenie: Z vyššie popísaných dôvodov sa domnievame, že je potrebné predĺžiť ochrannú lehotu i v prípade straty zamestnania v súvislosti so spomalením ekonomiky následkom šírenia choroby COVID-19 aj pre držiteľov modrej karty.

Návrh:

V § 126 sa dopĺňa ods. 10, ktorý znie: „Počas trvania krízovej situácie neplynú lehoty na vycestovanie uložené podľa tohto zákona.“

Iné opatrenia:

Návrh:

Na základe informácie Ministerstva vnútra SR, uverejnenej dňa 20. 3. 2020 na webovej stránke ministerstva: „Štátni príslušníci tretích krajín si budú môcť požiadať len o podanie žiadosti o obnovenie prechodeného pobytu alebo o udelenie trvalého pobytu na neobmedzený čas. Iné žiadosti sa počas tohto obdobia nebudú prijímať.“ Vyššie navrhujeme, aby zákon upravil, že všetky pobyty počas krízového stavu ostanú platné, čo by odbremenilo oddelenia ÚHCP PPZ, preto by takéto opatrenie ani nebolo potrebné. Pokiaľ by to nebolo možné riešiť nami navrhnutým spôsobom, je nevyhnutné, aby oddelenia cudzineckej polície prijímali minimálne tiež žiadosti o predĺženie tolerovaného pobytu a žiadosti o predĺženie doplnkovej ochrany.

Vysvetlenie: Osoby s tolerovaným pobytom na území SR nemajú zákonnú možnosť vycestovať z územia SR (vycestovanie z územia SR je dôvodom zániku tolerovaného pobytu), a teda ich sloboda pohybu a s ňou spojená možnosť nákazy ochorením COVID-19 je nižšia než u iných kategórií štátnych príslušníkov tretích krajín, a rovnako než u občanov EÚ a občanov SR. Obmedzenie možnosti požiadať o predĺženie tolerovaného pobytu teda nepovažujeme za opodstatnené. Osoby s tolerovaným pobytom zároveň tvoria marginálnu skupinu štátnych príslušníkov tretích krajín s udeleným pobytom v SR – podľa údajov ÚHCP malo k 31. 12. 2019 tolerovaný pobyt udelený 51 osôb.

Osoby s doplnkovou ochranou na území SR majú mať tiež možnosť požiadať o predĺženie doplnkovej ochrany. Vylúčením možnosti požiadať o predĺženie doplnkovej ochrany by týmto osobám zanikol legálny pobyt na území SR, čím by boli vystavené riziku návratu do krajiny pôvodu, v ktorej existuje reálne riziko vážneho bezprávia. V prípade osôb s poskytnutou doplnkovou ochranou takisto nejde o početnú skupinu cudzincov - podľa údajov ÚHCP malo k 31. 12. 2019 doplnkovú ochranu poskytnutú 150 osôb.

Za zváženie nášho návrhu vopred ďakujeme.

S úctou,

Mgr. Barbora Meššová,
riaditeľka
Liga za ľudské práva

.....